

FRONT



GORILLAZ.

GORILLÁK A KÖDBŐL.

ÖT ÉV – DE HA A LEGUTÓBBI LEMEZT VESSZÜK ALAPUL: HÉT ÉV – SZÜNET UTÁN VISSZATÉRT A 21. SZÁZAD EGYIK LEGIZGALMASABB ÉS LEGSIKERESEBB (ÉS LEGSAJÁTOSABB) POPZENEI KONSTRUKCIÓJA, A GORILLAZ. MEGJELENT AZ ÚJ LEMEZ, A *Humanz*, SŐT RÁADÁSUL PONTOSAN RÁADÁSUL AZ IS VAN, HOGY KÉT GORILLAZ-KONCERT IS LESZ IDÉN BUDAPESTEN: EGY EXKLUZÍV ELECTRONIC BEATS-BULI JÚNIUS 16-ÁN A VÁRKERT BAZÁRBAN, EGY RENDES TURNÉFELLÉPÉS PEDIG NOVEMBER 13-ÁN A BUDAPEST SPORTARÉNÁBAN.

NÉMETH RÓBERT.

Pedig ne feledjük – még ezekben az örömteli pillanatokban sem, amikor új Gorillaz-lemez van, és már azt is tudjuk, hogy a produkció idén kétszer is fellép Budapesten –, simán benne volt a pakliban, hogy nem lesz többé Gorillaz. A Damon Albarn-Jamie Hewlett páros fejéből kipattant projekt öt évvel ezelőtt, 2012-ben csúnyán megfeneklett: a két alkotó összekülönbözött egymással. A hírek szerint Hewlett azt kifogásolta, hogy az eredetileg virtuális narratívába(n) megálmodott zenekar (lásd még az állandó jelzőt: rajzfilmgyűttes) egyre inkább, az ő ízléséhez és elgondolásához képest túlzottan is eltolódott az élő inkarnáció felé, következésképpen az ő szerepe, így a vizuális művész, a projektben fájdalmasan a háttérbe szorult. Kétségtelen, hogy a Gorillaz, mint olyan, már a 2005-ös *Demon Days* után is a színpadon álló zenekarról, de a 2010-es *Plastic Beach* után már kifejezetten a koncertező luxusfelállásról szólt. „Damon a fél Clash-t

a színpadra vitte, meg Bobby Womacket és Mos Def-t és a De La Soul-t, a kibaszott Hypnotic Brass Ensemble-t és Bashy-t és mindenki mást. Ez volt a legnagyobb zenekar, amit a világ látott. A mögöttük lévő kivetítő meg napról-napra kisebbnek tűnt. Egyszer meg is kérdeztem a turnémenedzsert, hogy új kivetítőnk van-e, mire mondta, hogy nem, ez a régi kivetítő – hát, nekem egyre kisebbnek tűnt” – ezt mesélte a Guardiannek idén tavasszal Jamie Hewlett.

Na de ne rohanjunk előre.

A GORILLAZ-ESSZENCIA

Damon Albarn az elmúlt húsz-huszonöt év popzenéjének reneszánsz embere. Róla szólhat az a bonmot, miszerint mindenhez ért, *mindenhez is*. És tényleg: britpop és afrobeat, artpop és opera, hiphop és soul és musical, mindhez képes adekvát módon hozzányúl. Mi több,

képes egymástól távol eső tartalmakat érvényes, nem erőltetett és működőképes módon összekapcsolni. Bírszintetizálni, tud különböző narratívákat értelmezni, tud a magas- és a tömegkultúra, a mives és a skiccyszerű megfogalmazások, az emelkedettség és a rajzfilmes-képregényes hangulatok, nyugat, kelet és dél között intelligensen szörfözni. És azt kell hogy mondjuk, hogy nagyon ritkán nyúl mellé. Ennek a megértésnek és tudásnak az egyik, egyben az egyik legjobban sikerült manifesztuma a Gorillaz. Hogy csak egy példát nézzünk: ha a *Humanz* című új Gorillaz-lemezt vesszük alapul, ott látjuk egy vásznon a politikai korszellemet (lásd az album világvége-buli koncepcióját), ugyanakkor tetten érhetjük azt a képességet, hogy ez az ötven felé közelítő popművész tudja, hogyan reagáljon az elmúlt évek izgalmas hiphop-konjunkturájára (lásd a csokornyí izgalmas hiphop-ficsört), hogyan rakja ismét kontextusba a Gorillazt, végső

TÖLTSD LE A
THE LENZ APPOT
EXKLUZÍV GORILLAZ-
TARTALMAKÉRT!



son, hogyan tegye vonzóvá a cuccot a mai, fiatal zenefogyasztók számára (lásd a technológiai-appos, virtuális valóságos körítést), úgy, hogy közben Grace Jones-szal vagy Noel Gallagherrel más generációknak is ad egy-egy ínycsiklandó jutalomfalatot.

Na, de már megint előrerohantam.

A GORILLAZ-SZTORI

Hewlett és Albarn a kilencvenes évek elején ismerkedtek össze, Graham Coxonon keresztül. A Blur geek gitárosa Hewlett képregényeinek rajongója volt, és megkérte a művészt, hogy készítsen interjút induló zenekarával a Deadline magazinba, abba az újságba, amelyben amúgy Hewlett *Tank Girl* képregénysorozata is megjelent. Évekkel később, 1997-ben Albarn és Hewlett közös lakás béreltek – éppen mindketten szakítottak a csajjaikkal, Hewlett azzal a lánnyal, aki korábban amúgy Graham Coxon barátnője volt, Albarnnak pedig az Elastica gitáros-énekesnőjével, Jusitine Frischmann-nal folytatott héjánasza ért véget. Ebből a közös ingatlanbérlelésből, meg persze a virtualizálódó világból és a popzenét a vizualizálódás felé toló Music Televisiontől nyert ihletből bontakozott ki az az ötlet és alkotói kapcsolat, amiből a Gorillaz – Murdoc, Russel, 2D és Noodle figurái és az általuk játszott, hozzájuk elképzelt és megvalósított zene – kidugta a fejét.

De persze a Gorillaz embriói már ott voltak a Blurben is.

A SIKERES DEBÜT

A Dan The Automator által producerként felügyelt, 2001-ben megjelent első, cím nélküli Gorillaz-lemez sok tekintetben linkel a két poszt-britpop Blur-album, a cím nélküli 1997-es és a William Orbit által gondozott 1999-es *13* felé, ahogyan fordítva is mutatnak nyílak: ezekről a lemezekről sok minden előlegezi meg a gorillák színe lépését, elég, ha csak az 1997-es Blur-LP *On Your Own* című dalára gondolunk, de bőven eszünkbe juthat a 90-es évek utolsó Graham Coxon-os Blur-korongjának patchwork-szerkesztettsége is. Ez az LP egyébként a Gorillaz-katalógus legfelhőtlenebb, legjátékosabb, legviccesebb darabja. Valódi színes, fésületlen ötletparádé – a *Latin Simone (Que Pasa Contigo)* stílszerűen latinos grúviságától a Specials-féle *Ghost Town* megidéző *Clint Eastwood*ig [a *Ghost Town* mint rejtett előkép és program amúgy többször is felbukkan a Gorillaz-életműben], a *Tomorrow Comes Today* melodikás melankóliájától a *Punk* című szám blurös zúzásáig, vagy a *19-2000* bekes arthopjáig. Ami a közreműködőket illeti, ez még kifejezetten visszafogott lemez, „csak” a ki-



FRONT

lencvenes évek emblematikus hiphoppere, Del The Funky Homosapien, a Buena Vista Social Clubból ismert Ibrahim Ferrer, a New York-i Cibo Matto énekesnője, Mino Hatori (Noodle hangjaként), a dj, Kid Koala, és a Talking Heads basszusgitárosa, a Tom Tom Club nevű saját zenekarában frontemberi szerepet betöltő Tina Weymouth vendégeskednek a lemezen.

A GIGANTIKUS POPCSODA-FOLYTATÁS

Nos, ez a szám, mármint a közreműködőké, a négy évvel később kiadott *Demon Days* című albumra megsokszorozódott. Mint ahogy a Gorillaz is, mint produkció, úgy ahogy van, más szintre emelkedett ezen a lemezen. „Az ötlet az volt, hogy csináljuk azt, amit először, csak jobban. Az első lemez után mindenki azt gondolta, hogy ez egy poén – ha másodszor is megcsináljuk, nem lesz többé vicc, ha működik, bizonyítottuk az igazunkat” – nyilatkozta ekkoriban Jamie Hewlett. A lemezt, amit Albarn (és partnere és kislánya) kínai vonatútja inspirált, amely során egy napig elképesztő, elhagyatott tájakon mentek keresztül, az a Danger Mouse gondozta producerként, akire Albarn a *Grey Album* című, nagy vihart kiváltó lemeze kapcsán figyelt fel. Csak zárójelben, ismétlésképpen: a *Grey Album*on Brian Burton, azaz Danger Mouse a Beatles *The White Album*-mát keresztelte Jay-Z *The Black Album*-ával – mindez sem filozófiailag, sem technikailag nem áll távol a Gorillaz kollázstechnikájától. Ez már népes és elég menő vendéggárdával készült: De La Soul, Neneh Cherry, Martina Topley-Bird, Roots Manuva, MF DOOM, Ike Turner, Shaun Ryder, Dennis Hopper és a London Community Gospel Choir. Illusztris névsor. A De La Soullal felvett, részben a Kinks *Sunny Afternoon*-jára emlékeztető *Feel Good Inc.*-ből masszív sláger lett, ahogyan a Happy Mondays/Black Grape-frontemberrel, Shaun Ryderrel rögzített *DARE*-ből is, az album pedig összességében is nagyot ment kommerciálisan, többek közt első helyen nyitott a brit listán. Mindezeket túl a Gorillazból ekkora már egy monstruózus koncertzenekar lett, mely a lemez turnéján például olyan helyeket lépett fel, mint a Manchesteri Operaház vagy a legendás harlemi Apollo Színház.



GORILLAZ

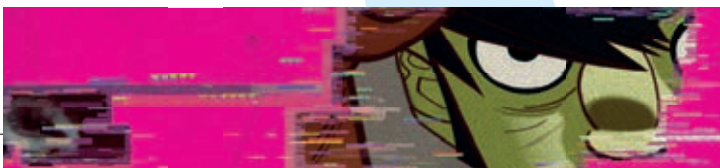
Humanz

[Parlophone / Warner Bros. / Magneeton, 2017]

POP

A Gorillaz egy karrierje első felében tartó zenekarnak tűnik, ha azt vesszük, hogy ez még csak a negyedik lemez a formációnak (ötödik, de a The Fallt a többi albumhoz képest méltatlanul rendes sorlemezeknek venni). Azonban már egészen más a fénytörés, ha úgy nézzük: egy közel két évtizedes pályán, az indulás után tizenhat évvel jött ki a *Humanz*, a bizonyítás helyett ilyenkor már az örömjáték dominál. Ám az előzmények – és persze az, hogy tudjuk, ez nem egy folyamatos projekt – mégiscsak hangsúlyossá teszik, mit gondol Albarn a popzenéről a kétezertizedes években. Ebből a szempontból nagyon is reflektív a lemez: [majdnem] minden dalban közreműködés, többségben a rappervendégek és persze, hogy akadt dancehall. És miközben bulizunk a világvégén [néhány könnyedebb darab ennek számlájára írható], végig ott van Albarn védjegyes, [majdnem] sosem didaktikus parabolája a világ hanyatlásáról. Kortárs lemez abból a szempontból is, hogy nincs rajta áttörő megoldás, popzenei úttörés (mint volt a *Demon Days*-en), hogy néha csak keresi a fókuszot, de nem találja, hogy túlcsondul. De közben meg a dalok nagy része önmagában cseppet sem unalmas – ebből a szempontból is 21. századi a lemez – a legtöbb felvétel különféle playlisteken végig majd. Tizenhat évvel vagyunk a debüt után, ez már örömjáték. DE

KULCSDAL *Saturnz Barz (fet. Popcaan)*



TARTSD A TELEFONODAT BÁRMILYEN MAGENTA FELÜLETRE, ÉS FEDEZD FEL A ZENE ÚJ DIMENZIÓJÁT A TELEKOMMAL!



FRONT



/ JAMIE HEWLETT & DAMON ALBARN

ITT A GORILLAZ-APP:

THE LENZ

A kiterjesztett valóság és az erre épülő alkalmazások lassanként beszivárognak a mindennapjainkba. Főleg egy olyan zenekarral kapcsolatban nem kell meglepődni az ilyen technológiák használatán, akik csak virtuálisan léteznek, mégis világszerte rajonganak értük. A Gorillaz és a Telekom Electronic Beats együttműködésének egyik eredménye a **The Lenz** alkalmazás, ami Apple és Android platformokra egyaránt letölthető. Az app egybe-masszírozta a virtuális világot a zenével, és ezeket egy eddig szokatlan módon teszi megjeleníthetővé a használók számára. Nem kell hozzá más, csupán az elindított The Lenz, egy magenta színű felület a kamera elé és máris megnyílik előttünk egy dimenziókapu, melyen keresztül átnézhetünk egy képzelt világba. A virtuális portálon elcsíphetjük 2D-t vagy Murdoc Niccalt a Gorillaz-házban, videókat és egyéb zenei tartalmakat fogyaszthatunk. A magenta noteszdeből vagy egy buszmegálló citylight poszteréről előbukkanó Murdoc-ot kamerával lefotózhatod és már

oszthatod is meg a barátaiddal a közösségi oldalak bármelyikén, de akár e-mailben is. Nyitott szemmel járva az otthonodban és a városban hamar kiderül, hogy több ilyen felület van, mint elsőre gondolnád. A rajongóknak az alkalmazás már most sok izgalmat kínál, de a fejlesztők folyamatosan azon dolgoznak, hogy a jövőben se lehessen lekatanni róla és örült dolgok ugyanúgy legyenek benne, mint hasznos információk. Hamarosan új funkciók érkeznek bele, melyeket vétek lenne nem kipróbálni. Ha rajongó vagy, azért, ha nem vagy rajongó, akkor az innovatív AR alkalmazások iránti kíváncsiságból mindenképp javasolt számodra is. Persze, ha közben mégis beleszeretsz a dallamokba és vágyad, hogy élőben lásd őket akár koncerthelyszíneken, akár streamelt módon, akkor érdemes többször visszanézned rá. Ha ez nem is egy ruhásszekrény és nem is Narnia, de most mégis lehetőség van a The Lenz alkalmazással belépni egy másik világba. A srácok már várnak, kukkants be hozzájuk! ✖

ALBARN-UNIVERZUM

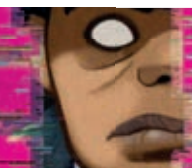
Ahogy egyfajta apokaliptikus-konceptió köré épült a *Demon Days*, úgy egy másik fajta apokaliptikus-vízió, a környezetszennyezés, a civilizáció mindent felzabáló, elfoglaló, leigázó mivolta hívta életre a *Plastic Beach* című, öt évvel később megjelent harmadik Gorillaz-nagylemezt. Ami a projektvezető-dalszerzőt, Albarn-t illeti, a közties öt esztendő természetesen nem telt el csak úgy. 2007-ben megjelent az afrobeat-legenda Tony Allenel és a Clash-basszusgitárossal, Paul Simononnal közös zenekar, a The Good, The Bad & The Queen ihletett kiadványa, de a zenész tető alá hozott egy ambiciózusabb (a *Demon Days*-hez hasonlóan Kína-inspirált, sőt tulajdonképpen az előző Gorillaz-lemez ikerdarabjának is tekinthető) vállalkozást is, *The Monkey: Journey From The West* címmel operát írt, amelynek színpadi változatát a manchesteri operafesztiválon mutatták be 2008-ban.

Na, de vissza a 2010-es *Plastic Beach*-hez.

PLASZTIKUS-APOKALIPTIKUS

Az album, ha nem is feltétlenül a Gorillaz legjobb lemeze (az a *Demon Days*), sok tekintetben mégis az opus magnuma. Mark E. Smith és Snoop Dogg, Lou Reed és Mos Def, a De La

TÖLTSD LE A
THE LENZ APPOT
EXKLUZÍV GORILLAZ-
TARTALMAKÉRT!



Soul, Mick Jones és Paul Simonon, Gruff Rhys és Bobby Womack, a Libanoni Nemzeti Szimfonikus Zenekar és a Hypnotic Brass Ensemble – szóval, hogy tényleg egy nagy popkultúrális összefoglaló művet helyeztek el a szerzők a Gorillaz adta keretbe az egyes dalokon túlmutató koncepttel, funkka, soullal, hiphoppal, klasszikus dalszerzéssel, artpoppal, világzenevel, szimfonikus zenével. Ja, és itt található e sorok írójának kedvenc Gorillaz-dala, az *On Melancholy Hill*. Ugyanebben az évben egyébként készült egy Gorillaz-lemez, ami inkább „Gorillaz-lemez”: a Gorillaz-rajongói klub tagjai számára még melegében, 2010-ben, amúgy 2011-ben kiadott a *The Fall* a *Plasctic Beach* amerikai turnéján született Damon Albarn iPad-jén és hát olyan is – skicc-lemez, túl sok szót, őszintén, nem érdemel (mint ahogyan a többi melléktermék, a 2001-es *G-Sides* reszli és b-oldal-gyűjtemény, a 2002-es *Laika Come Home* dubremixalbum és a 2007-es *D-Sides* második reszlis, b-oldalas és remixkollekción sem – bár utóbbin, a *Demon Days* idejéből akadnak jó dalok).

SZŰK ÉS BŐ HÉT ESZTENDŐ

És akkor jött az a bizonyos, a cikk elején emle-

getett, a Gorillaz számára szűk, Damon Albarn számára meg kifejezetten, sőt egészen elképesztően bő és gazdag hét esztendő, amibe rengeteg minden belefért. Blur-reunión, -turné, -album, aztán szólólemezzel, on-off zenekar Flea-vel és Tony Allennel (Rocket Juice & The Moon), újabb színpadi művek (az I. Erzsébet tudós tanácsadójáról szóló *Dr Dee* és az *Alice Csodaországban* újragondoló *wonder.land*), afrikai zenei kalandok (az *Africa Express*-projektek vagy a *Kinshasa One Two* album).

VÉGŰLIS HUMÁNOK VAGYUNK MIND

A Gorillaz 2014-ben látszott feléledni. Albarn az év áprilisában még azt nyilatkozta, hogy szó sincs újabb Gorillaz-lemezzel, két hónappal később azonban már egy másik lapnak azt mesélte, hogy jó pár dalt írt a virtuális zenekar számára, októberben pedig már egyenesen azt állította, hogy 2016-ra új Gorillaz-albumot tervez. Ráadásul egy pörgős, vicces, pozitív dalcsoport. A „buli a világ végén” gondolat köré összekalapált *Humanz* kampánya tavaly ősszel indult – ekkor Noodle saját Instagram-oldalt kapott, majd hamarosan egy kísérletező nő előadókát összemixelő dj-lemezt adott ki –, majd januárban jött a következő lépés,

a Benjamin Clementine-nal közös albumelőzetes dal, a *Hallelujah Money*. Aztán persze sorban a következő stációk, szépen elrendezve: márciusban a kiszivárgott számlista, a lemez címe, a megjelenési dátum és jött a bejelentés, hogy a zenekar *Demon Dayz Festival* néven saját bulit rendez június 10-én az angliai Margate-ben. De jöttek az újabb albumelőzetes dalok, meg persze, ahogy kell, a megfelelő mozgóképes/YouTube/Insta/Facebook-körítés és a virtuális zenekar kihasználta a virtuális valóság újabb technikai lehetőségeit is (*Ílász az apról szólo keretessz*) – így Hewlett újra fontos kreatív tagnak érezhette magát. Volt már virtuális valóság-interjú a rajzfilmhözzenekartagokkal és lesz majd 360°-os online koncertközvetítés. Ehhez kapcsolódóan láthatjuk a Gorillazt négy exkluzív lemezbemutató koncerten, köztük Budapesten is.

És még valami: emblematikus, hogy a végül idén áprilisában megjelent *Humanz* albumon, ezen a sok szempontból nagyon is tipikusan jelen idejű lemezen szerepel Albarn egykori öselensége, a néhai Oasis vezére, Noel Gallagher is – és pont egy „van erőnk szeretni egymást”-szövegű dalban.

ŐK PEDIG CSAK RAJZFILMZENEKAROK.



/ ALVIN AND THE CHIPMUNKS

/ DR. TEETH AND THE ELECTRIC MAYHEM

/ DETHKLOK



/ ARCHIES



Nem kérdés, a Gorillaz a pop történet messze legnagyobb rajzfilmzenekara, de a műfaj története már jóval előttük kezdődött. Hewlett és Albarn fantomformációja négytagú: 2-D, a reflektorfényt kapó frontember (kezdetben Albarnból kiinduló alteregó) az énekes-bil-

lentyűs, Murdoc Niccals, a háttérben működő frusztrált agy (kezdetben Hewlettből kiinduló alteregó) a basszusgitáros, Noodle, a japán tinilány a gitáros, Russel Hobbs pedig a hiphoprajongó dobos. Mindezt természetesen a bőséggel adagolt klipekből, dvd-kről

tudhatjuk. A pop történet más híres virtuális együttesei azonban jellemzően rajzfilmekben elevenedtek meg. A korelnök a popos *Alvin And The Chipmunks*, 1958-ig visszanyúló gyűjteményekkel a mai napig aktívak tévében, lemezen, sőt moziban is. Az 1968-1973 között „működött” *Archies* bubblegum-popban utazott, *Sugar, Sugar* című daluk a műfaj emblematikus slágere. A leginkább kultikus a *Metalocalypse* című rajzfilmsorozat metalbandája, a *Dethklok*, amely nagyon jól fogadott melodikus death metal-korongokat ad ki. De ez csak a jéghegy csúcsa: ott a Chipmunks-veléltárs *The Nutty Squirrels*, az Archies sikerét megelőző további sorozatok a hatvanas évek végétől, a softie *Cattanoooga Cats*-szel, a csupalány *Josie And The Pussycats*-szel, a kifinomult *Butch Cassidy And The Sundance Kids*-szel, aztán a nyolcvanas évekre optimalizált *Jem And The Holograms*, a számtalan manga-példa (egy példa: a vulgáris metál *Detroit Metal City*) és a Madlib animált alteregója *Quasimoto*. Az éneklő *Hupikék törpikék*ről és *Crazy Frog*ról játékonon feledkezzünk meg, de a *Muppet Show* házizenekara, a *Dr. Teeth And The Electric Mayhem* nagyon is idetartozik – még ha ők rajzfilmhősök helyett bábfilmhősök is.

➤

TARTSD A TELEFONODAT BÁRMILYEN
MAGENTA FELÜLETRE, ÉS FEDEZD FEL
A ZENE ÚJ DIMENZIÓJÁT A TELEKOMMAL!

